

MET FELIX TIMMERMANS IN LIER

DOOR MAX ARDAU

IN eigen land stonden de vruchtboomen nog kaal en kleurloos. Zij staken de uitgespreide takken naar den hemel in felle klacht om den winter, die niet wijken wilde en in heftig verlangen naar de zon, die in wit en rose bruidskleedij kon zetten het door felle vorst en kouden nawinter vergrauwde landschap. Maar even over de grens was het al anders. Bij Capellen stonden de knoppen reeds op springen en voorbij Antwerpen was het lentewonder geschied. De appel- en kersen- en pruimenboomen waren getooid in feestkleeding — o, zoo teer waren de tinten nog van den jongen bloesem die het in goed vertrouwen met de nog gure lente gewaagd had. En nu prijken ze daar in hun lentesiering, trillend als de koude wind over het teere bloesemkleed blies, maar blijde in hunne verzekerdheid, dat zij medehielpen de lente te brengen in het rijke Vlaamsche land.

En temidden van die boomgaarden lag Lier, het oude Lier, waarvan wij waarschijnlijk weinig zouden gehoord hebben, indien Felix Timmermans er ons niet van had verteld. En nu, in de autobus gingen we naar Lier om Timmermans en naar Timmermans om Lier. Zouden we den Vlaamschen schrijver, die het hart gestolen heeft van zoovele Nederlanders aan deze zijde der grenzen, treffen? En zou hij ons, die hem toch onbekend waren, willen ontvangen en iets vertellen van zijn leven en werk? Ja, zou hij ons misschien zelf iets willen laten zien van zijn geliefd Lier? Persoonlijk ons wijzen de hoekjes en huisjes, de gebouwen en torens waarmede wij door zijn „Schoon Lier”, „Het keerseken in den lanteren” en de „Begijnhofsproken” reeds vertrouwd waren? De toren wenkte ons en alsof we Lier reeds jaren kenden zeiden we het heel vertrouwelijck met de woorden van Timmermans zelf: „de peperbus”.

Eigenlijk vindt je in die korte humoristische en wat materialistische aanduiding van den inderdaad fraaien en stijlvollen Lierschen toren — aan Timmermans is de schoonheid van dezen toren zeker niet voorbijgegaan — een gave typeering van des schrijvers persoonlijkheid, en van het Vlaamsche volk. Doch hierover later iets.

De eerste huizen boeien niet bijzonder. Het is alledaagsche, heel gewone nieuwbouw met zeer weinig karakteristieks. Maar dan, plotseling staat de auto op het Marktplein en wordt ons oog verrast door het prachtige middeleeuwsche Raadhuis met den uit 1369 dateerenden toren, en verschillende fraaie renaissance en barok-gevels. Soms een enkele herinnering aan de gothische bouw. Een typisch Vlaamsch plein, niet door kunst en opoffering uiterlijk zoo'n beetje in stijl gehouden, maar met herinneringen aan den tijd van Vlaamsche glorie zoowel als met bewijzen van een modern actief Vlaamsch leven dat zwoegt en strijdt in de oude huizen met rustige trap- en zelfgenoegzame barokgevels.

De autobus is van dat moderne leven ook een bewijs: maar hoewel we door haar vlug en gemakkelijk uit Antwerpen in Lier kwamen, zouden we ons voertuig nu liever niet op de Markt willen zien..... we schamen er ons eigenlijk wat voor, dat we niet op een ouderwetschen

huifwagen Schoon Lier zijn binnengereken. Maar daar hebben we toch niet lang hinder van, want op de nieuwerwetsche manier gaat het zoo veel gemakkelijker.

De fotograaf, onze vriend Coordes, die meegaat op deze expeditie, en z'n zwaar toestel en stafief door Lier sleept, likt zich reeds de lippen af als hij ziet hoe schoone plekjes hier als liggen te wachten op den kunstenaar, die hun schoonheid zou uitdragen. Maar toch zijn ze „inkennig” en „bedeesd” deze mooie hoekjes. Geheel geven ze zich

Oude huizen te Lier.

De schrijver in zijn werkkamer

wanneer een kunstenaar als Timmermans er het oog op slaat.

Voor hem, die ze zoo goed kent, en van z'n jeugd af vertrouwelijck met ze omging, hebben ze geen geheimen. Ja, met en door Timmermans willen we trachten Lier te begrijpen..... en daarom geen kiekjes maken, misschien zal Felix Timmermans ons de subtiële schoonheid van zijn stad onthullen. En dan zullen we voorzichtig en discreet trachten iets van de schoonheid, die hij ons wijst vast te leggen op de gevoelige plaat.

* * *

Felix Timmermans is thuis, zegt men ons en als we even geduld hebben zal hij ons te woord staan. Vol aandacht bekijken we de ganghal van het niet moderne, maar ruime en geriefelijke huis. Een echte Toorop teekening, een enkel zeer verdienstelijk kerk-interieur van den schrijver zelf, eenige kunstvoorwerpen: het geheel van een rustige beheersching.

Dan staat de schrijver zelf in de gang die ons in zijn sappig Vlaamsch hartelijck welkom heet.

Wel is er een misverstand in het spel aangaande den dag van ons bezoek en klaart zich op het niet ontvangen van een brief, waarin tot een onderhoud toestemming werd verleend, maar het is ten slotte alles in orde: „ik ben thuis”, zegt de auteur eenvoudig, „en als ik thuis ben is de zaak gezond.”

De fotograaf trekt er nog eens in z'n eentje op uit, fel op mooie punten, en Felix Timmermans gaat z'n interviewer voor naar de rustige zitkamer. Het eerste wat mij in het oog valt is de kleine tuin achter het huis, in welken tuin zoowaar een teer pruimenboomje de lentekleur van de bongerds fijntjes neerstreept. Dan maak ik mij gereed om aan de hand van een lijstje met vraagpunten m'n interview te beginnen. Maar zóó komt men met Felix Timmermans niet aan den slag. Het zou een schande zijn voor de Vlaamsche gastvrijheid den bezoeker op een droogje te laten zitten.

„k Gaan seffkens een flesch halen” en terwijl de Vlaamsche gastheer in z'n kelder afdaalt, heb ik gelegenheid de kamer vlug op te nemen. Degelijke, gemakkelijke en praktische meubelen zijn het: sierlijk ook, maar van een huiselijckheid en degelijckheid als niet altijd over de landsgrenzen gevonden wordt. Eenige schilderijen hangen aan den wand: Franciskus van Assissië, die zijn preek tot de vogels houdt (een werk van den gastheer): dan een enkel beeld van dezen, voor Felix Timmermans zoo belangrijken mensch. En voor ik verder rustig de kamer kan opnemen is Timmermans weer terug, een flesch wijn in den arm. Dan giet hij voorzichtig en met liefde bijna, de kostelijke Spaansche wijn in de breede, diepe glazen. En ik vraag mij af, of de schrijver ook zijn Vlaamsche vrienden uit „Pallietier” niet uit dergelijke glazen zag drinken. Maar de wijn zelf! Timmermans spreekt in „Naar het land waar de appelsinen bloeien” van een wijn door hem in Italië gedronken, een wijn „die er een kon zijn door den Pastoor uit den bloeienden wijngaard bij vergissing over het hoofd gezien.” Zóó was ook de wijn, die Timmermans zelf schonk. Mild en van een zoete weelde, als het Vlaamsche land is wanneer de tuinen van geuren zwanger gaan en de velden rijk beladen zijn met vruchten. Dan neem ik weer mijn lijstje met vraagpunten voor mij, en denk heel rustig, punt voor punt, dit lijstje af te werken. Maar er is geen sprake van, dat het onderhoud den vorm krijgt van een vraaggesprek. De levendige auteur, die een uitnemend causeur is, neemt zelf de leiding..... en vertelt. (Wordt vervolgd.)

MET FELIX TIMMERMANS IN LIER

DOOR MAX ARDAU

„ZOOALS ik zei”, ging Timmermans voort, „was het Stijn Streuvels, die mij door zijn proza den weg wees, welken ik gaan moest om tot mijn doel te geraken. Ik had juist werk geplaatst gekregen in een klein plaatselijk blad, waarin ik op hoogdravende wijze een prachtig natuurtafereel beschreven had. En in die dagen maakte ik kennis met werk van Stijn Streuvels. Ik werd getroffen door den natuurlijken stijl, ik merkte bij hem een zoeken naar het eigenlijke en ware van de dingen. En ik begreep, dat ik zoo schrijven moest, eenvoudig en waar, wilde ik mijn doel bereiken. Maar het was een moeilijke tijd, welken ik door te maken had, eer ik zoover was.”

„Viel het u gemakkelijk uw werk gedrukt te krijgen?”

„Neen, in den beginne kostte het mij zeer veel moeite. Zelfs *De Beweging* heeft mijne bijdragen geweigerd. Kloos heeft echter mijn werk aanstonds aanvaard. Maar de „Wereldbibliotheek” durfde b.v. den „Pallieter” niet aan, toen ik de eerste hoofdstukken zond. Men wilde eerst het geheele werk ter beoordeeling hebben. Ja, dat was eigenlijk een typische geschiedenis met dien „Pallieter”. Ik had het boek geschreven voor mijn Vlaamsche vrienden en was van plan het zelf te laten drukken in een vijftig exemplaren en het ook zelf te binden. Maar..... ik had geld noodig. En zoo kwam ik er dan toe over een echte uitgave te denken. Aanvankelijk was ik bang dat het boek een te locale sfeer had. Maar dat is best meegevallen. Zoals u weet, kwam „Pallieter” in 1914 bij van Campen uit. En na m'n aanvankelijk succes ben ik doorgegaan — ik had reeds enkele boeken geschreven, o.a. met Vettermans samen — en zoo zagen „Schoon Lier”, „De Pastoor uit den Bloeienden Wijngaard”, „Het Keerseken in de Lanteren” enz. het licht.”

„En „De zeer schoone uren van juffrouw Symforosa”, vulden wij aan.

„Dat is een werkje op zich zelf.”

„Waar u den staatsprijs voor kreeg, nietwaar?”

„Ja, maar niet daarom. Ik persoonlijk neig er toe dit mijn beste werk te vinden. Het is kort en „af”. Het geeft in luttel aantal bladzijden een schoon geheel.”

„Ook een Liersche geschiedenis?”

„Ja, zooals ik *DE KERK te Lier*, hier zooveel geschiedenissen hoor..... ik hoef ze niet te zoeken de vertelsels: ze komen wel naar mij toe. En dan overdenk ik ze en verwerk ze, tot ze een plaatsje vinden in een van mijn boeken.”

„Maar behalve uw vertelsels zijn er toch nog heel wat andere onderwerpen door u behandeld..... ik denk b.v. aan Breughel, dien ge beschreven hebt zooals ge hem uit zijn werken hebt geroken.”

„Ja, met Breughel, dat is een heele geschiedenis geweest, eer ik daar wat van aan de weet kwam. Ik dacht: Wie is Breughel, maar ik kon niet veel over hem vinden, dat de moeite waard was. Alleen bij Karel van Mandere heb ik iets over hem gelezen, dat van belang was. Ik zie Breughel als een man vol tegenstrijdigheden, vol zwakte en alleen sterk in zijn kunst. Breughel is een zwak en triestig mensch, maar met verheuging in z'n verdriet en zwakte. Die strijd, die onvastheid in z'n karakter komt ook in z'n werken uit, welke een weerspiegeling zijn van z'n innerlijk leven. Altijd strijd, altijd tegenstrijdigheden, gevechten en strijd tusschen duivel en engelen enz. Weet ge wat ik zoo bijzonder vind? Als Breughel een Vlaamsch landschap schildert, dan ziet ge er in de toppen van het Alpenland en in zijn zuidelijke landschappen zet hij den Vlaamschen boer. Zoo leeft Breughel zelf in tegenstrijdigheden: was hij in Vlaanderen, dan verlangde hij naar het Zuiderland en in Italië en Zwitserland ging zijn hart uit naar den Vlaamschen grond.”

„Ik heb zoó wel eens over u gedacht ook, als ik uw boek las „Naar het land waar de appelsinen groeien”.”

„Misschien heb ik wel, zooals alle Vlamingen, iets in mij van Breughel.”

„Ja, dat lijkt mij niet zoo vreemd..... en het zou eenigermate verklaren hoe het komt, dat u voor twee zoo geheel verschillende persoonlijkheden als Breughel en Franciscus van Assisië zijn, zooveel sympathie heeft.”

„Dat zal de gedeeldheid zijn in het Vlaamsche karakter. De Vlaming is ten deele zinnelijk (in den goeden zin van het woord dan)

maar er werken toch sterke religieuze en geestelijke factoren mede, bij de vorming van het Vlaamsche volkskarakter. Daarom misschien voel ik zooveel voor Breughel, terwijl ik naar Italië trok om te zijn, daar waar eens een Fra Anglico en

LINKS: Oud hoekje op het Begijnhof te Lier.

RECHTS: Felix Timmermans en Max Ardaul voor de poort van het Begijnhof.

Franciscus van Assisië hebben geleefd.

„En nu zal er van u een boek over dien heilige verschijnen?”

„Ja, en ik wilde in de omgeving waar Franciscus gewoond heeft de inspiratie opdoen voor het kader van mijn verhaal. Zeker, er zit veel studie achter mijn boek, maar het zal geen studie-boek zijn. „Filmkens van St. Franciscus” zou ik het willen noemen.”

Zoo praatte de gastheer nog langen tijd verder over zijn werk en plannen — sprak ook over plannen die nog niet gepubliceerd kunnen worden — tot de twee oudste dochtertjes Cecile en Clara en later ook Timmermans' jongste binnenvrouwen kwamen, om even den vreemden bezoeker op te nemen en vader gedag te zeggen, voor de beide oudsten naar de middagschool gingen.

De bezoeker begreep, dat het tijd

„Goeden dag mijnheer pastoor”, en dan stevent Timmermans op de geestelijke af en is al spoedig in druk gesprek gewisseld. Wij gaan langs de propere straatjes en langs de oude huisjes: hier heeft dus Symforosa gewoond..... heeft ze werkelijk er gewoond? Hier hebben verhalen zich afgespeeld, welke Timmermans zoo aantrekkelijk beschrijven. Hebben ze werkelijk plaats gevonden? Wij nemen ons voor het zoeken aan den schrijver zelf te vragen. Maar als hij ons weer ingehaald heeft, geten wij door het schoone, maar bovenal het sereen-rustige van de omgeving dit te doen.

Nog geruimen tijd vertoeven wij op het Begijnenhof, een der mooiste in Vlaamsche land. Timmermans zelf had er een kamer, waarvan hij nu niet meer gebruik maakt. Maar in een heel stil, smal straatje treffen we inderdaad een cel eigenlijk maar, een onvermoeid strijder voor de Vlaamsche beweging. Daar rusten we even, en luisteren naar het sappig Vlaamsch van beide mannen die al spoedig in druk gesprek gewikkeld zijn. En we hebben iets van hun Vlaamsche maar bovenal van hun artistieke idealen.

Daar gaan we. Timmermans brengt ons tot de Markt en we nemen afscheid. De moderne autobus voert ons weer uit het typisch oude Vlaamsche straatje. Wij zien de vruchtboomen weer in hun weelderige voorjaarspracht, maar in de verte steken de torens van Antwerpen hunne spitsen reeds op. We komen terug in het drukke moderne leven. Maar de herinnering van ons bezoek aan Lier en aan een van de meest populaire Vlaamsche schrijvers, blijft ons bij als we in de stad aan de Schelde vertoeven en op onze verderen tocht België in. En ook als we weer over de grenzen in het eigen land terug zijn, is ons het onderhoud met Timmermans en de wandeling door Lier het aangenaamst souvenir aan onze België-reis.

LINKS: Gezicht op het front van den fraaien Gothischen toren te Lier.

RECHTS: Een fraai grachthoekje in het oude gedeelte van Lier. Van deze hoekjes vindt men er in

Lier zoo vele. Zij maken het stadje tot een der meest interessante en bezienswaardige in het mooie, heerlijke Vlaamsche land.

werd om te gaan. Hij maakte aanstalten om te vertrekken. Maar dat kon, maar niet zonder meer gebeuren!

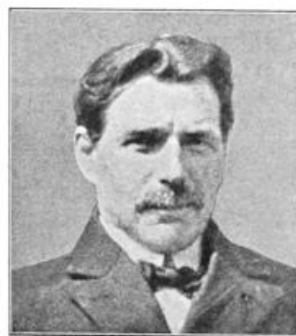
„Nee, nee, als ge weg gaat, ga ik mee, ik zal u Lier laten zien.”

Dat was juist waar de bezoeker op gehoopt had. Timmermans stak een versche pijp op, en zoo gingen wij gedrieën. Timmermans, de fotograaf en uw medewerker Lier in. Eerst langs allerlei mooie oude grachtjes en door kleine antieke straatjes. En de fotograaf had werk genoeg om allerlei aardige hoekjes in beeld te brengen, welke de Lierenaar-Timmermans wist aan te wijzen.

Zoo ging het over de oude Marktplaats naar het Begijnenhof, waarvoor iedereen, die Timmermans' boeken gelezen heeft, interesse heeft. Stil, rustig en tot ernst stemmend is het daar. De oude pastoor, die naast den monumentalen ingang woont, wisselde een groet met den man, die zooveel over het oude Begijnenhof geschreven heeft.

Uit Eigen Kring

BOVEN: de nieuwe Chr. Landbouwschool te Oldekerk, die dezer dagen geopend werd.

— GEHEEL LINKS: de heer A. van Leeuwen, onderwijzer aan de Chr. School te Nieuwerkerk a. d. IJssel, herdacht onder veel belangstelling zijn 40-jarig jubileum bij het onderwijs. — BOVEN: de heer T. Kuipers, voorganger der Ger. Kerk te Stavoren, herdacht zijn 25-jarig jubileum. Er was veel oorzaak tot lof en dank. — RECHTS: het bruidspaar Zuidema—Borna te Zwaagwesteinde, dat het 60-jarig huwelijksfeest mocht vieren. Zij werden door velen gelukgewenscht.

